TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 1 2012 | ÅRGÅNG 16

Bokförlaget THALES

DANIEL J. SOLOVE: *Nothing to Hide: The False Tradeoff between Privacy and Security,* New Haven: Yale University Press 2011.

I DISKUSSIONER OM den statliga övervakningens legitimitet förekommer flera argument. Det vanligaste argumentet i dessa sammanhang är att om man har rent mjöl i påsen, det vill säga om man inte har något att dölja, så har man inget att förlora på att bli övervakad – det finns bara fördelar. Detta och liknande argument åberopas av myndighetspersoner och politiker i flera demokratiska länder, men förekommer också i vardagliga diskussioner. Argumentet är en del av en pågående debatt om hur personlig integritet ska vägas mot samhällelig säkerhet – en debatt som är temat för Daniel J. Soloves senaste bok *Nothing to Hide: The false tradeoff between Privacy and Security*.[1] I boken behandlar Solove flera argument som förekommer i debatten och hur han menar att de på ett olyckligt sätt har påverkat hur man idag fattar beslut om hur avvägningar mellan personlig integritet och säkerhet sker: oftast till fördel för ökad säkerhet. Boken behandlar dessa frågor ur ett amerikanskt rättsperspektiv, men flera av de resonemang och argument som Solove diskuterar är i högsta grad relevanta även i en svensk kontext.

Ett vanligt svar på argumentet om rent mjöl i påsen är att de flesta av oss ändå har sådant som vi inte vill dela med oss av till vem som helst – hur oskyldigt detta än må vara. Även om detta kanske är det vanligaste svaret är det dock inte det bästa, menar Solove. Det förutsätter en mer extrem formulering av argumentet enligt vilket staten bör ha tillgång till all information om medborgarna. Det är dock inte hur argumentet vanligtvis uppfattas av dem som använder det. Istället är det bara en begränsad mängd information om medborgarna som staten faktiskt kan komma att samla in, och argumentet används ofta som skäl för övervakning i tydligt avgränsade fall. Om argumentet istället uppfattas på detta vis menar So-

love att det är mer begripligt och ger intuitivt stöd för vissa former av övervakning.

Vad han istället vänder sig emot är det sätt på vilket förespråkare av argumentet uppfattar personlig integritet. Hans argument är i enkelhet att den förståelse av begreppet ›personlig integritet‹ som föreställningen om rent mjöl i påsen vilar på är missvisande och endast tar i beaktande delar av vad Solove menar är ett komplext begrepp. Solove menar att personlig integritet inte går att reducera till ett begripligt påstående utan består av en mängd olika påståenden som inte delar ett gemensamt element, men som ändå liknar varandra. Rätten till personlig integritet kränks när ens djupaste hemligheter avslöjas, men kan också kränkas i fall där inga hemligheter eller någon information överhuvudtaget avslöjas. Att någon iakttar allt du tar dig för och stirrar med kikare in i ditt vardagsrum på kvällarna är en överträdelse av din personliga integritet oavsett om personen faktiskt avslöjar vad han har sett eller inte. Ett annat exempel är det sätt på vilket information kan aggregeras och analyseras. Här är det inte en fråga om att information avslöjas utan det sätt på vilket den hanteras som innebär en överträdelse av medborgarnas integritet, menar Solove. Vad han anser är problematiskt med argumentet är att det bara tar hänsyn till ett av dessa intressen: att personlig integritet är en fråga om rätten att undanhålla information om sig själv. Om vi uppfattar personlig integritet på detta sätt tycks det rimligt att ge upp en del, oftast oskyldig information om oss själva för att uppnå ett säkrare samhälle. Solove ser dock flera problem och faror som kan uppstå till följd av resonemanget. Information kan aggregeras och analyseras och information som samlats in för ett syfte kan komma att användas för andra mål. När information som delats i olika sammanhang sätts samman kan ny kunskap om individen genereras: kunskap som vi inte uppfattar som lika oproblematisk. Informationshantering kan också leda till missuppfattningar om enskilda individer. För även om personlig information om oss säger mycket om vilka vi är så ger den ofta inte en enhetlig bild av vår person. En risk, menar Solove, är att vi därav kan komma att misstänkas för brott även fast vi är helt oskyldiga.

Ett annat problem uppstår när medborgare inte har tillgång till den information som staten har om dem och hur den används.

Ett annat resonemang som Solove behandlar är hur debatten ofta formuleras i termer om »allt-eller-inget» – att avvägningar mellan personlig integritet och säkerhet alltid är en fråga om att det ena ledet i avvägningen tjänar på det andra ledets förlust. Ökad säkerhet är bara möjligt om vi begränsar integriteten, och en respekt för medborgarnas personliga integritet har alltid en minskad säkerhet som sin konsekvens. Solove kritiserar denna föreställning och menar att det är ett felslut. Det finns många fall där förlusten av personlig integritet inte leder till ökad säkerhet. Än mer finns det flera försiktighetsåtgärder som bidrar till ökad säkerhet men som inte leder till en förlust av medborgarnas personliga integritet. Ett exempel på detta är beslutet om att låsa dörrarna till cockpiten på flygplan som en reaktion på terrordåden den 11:e september 2001. Poängen kan tyckas trivial, men som Solove påpekar är det en vanlig uppfattning, även bland akademiker, att personlig integritet och säkerhet utesluter varandra. Vad som är särskilt anmärkningsvärt i sammanhanget, och som Solove med rätta också påpekar, är att tron på övervakningens effekter inte har uppenbart stöd i empiri. Till exempel så har de få studier om övervakningskamerors effekter på brottsreducering visat på att de inte alltid har det önskvärda resultatet. I en del undersökningar så har ett minskat antal stölder påvisats, men övervakningen har haft väldigt liten eller ingen inverkan alls på antalet våldsbrott. Andra studier visar på ett minskat antal brott där kamerorna finns – men så ökar oftast antalet brott på andra platser som är mindre bevakade. Det är bara platsen för förbrytelsen som har bytts.[2]

Solove menar att en vanlig uppfattning i debatten är att samhällelig säkerhet har ett kollektivt värde medan personlig integritet är en individuell rättighet. I fall där överträdelser av individers integritet är nödvändiga är det individens rättighet som vägs mot samhällets behov av säkerhet. Solove menar att denna uppfattning är problematisk och missvisande. Den ger ett indirekt stöd och ett försprång för ökad säkerhet där avvägningar måste göras. Istället föreslår han att personlig integritet också är ett kollektivt värde på

samma sätt som säkerhet. I linje med John Dewey menar han att rättigheter är värdefulla för att de bidrar till samhällets välbefinnande i stort: ett samhälle där individerna åtnjuter vissa rättigheter är bättre än ett där de inte gör det. En del av vad som gör ett samhälle bättre än ett annat, menar Solove, är att respekten för individers personliga integritet upprätthålls. Att värna om individers rätt till personlig integritet är inte en fråga om enskilda individers rätt mot staten, utan en fråga om vilket samhälle vi vill ha.

Soloves bok är på många sätt en stimulerande läsning. Den som förväntar sig en djup filosofisk analys av dessa argument och andra problem kommer dock att bli besviken. Soloves diskussion är mer schematisk och svepande och innehåller sällan mer ingående och systematiska argumentationsanalys. Boken är dock i första hand avsedd för en bredare publik, vilket förklarar den populärvetenskapliga framställningen. En styrka är den bredd som boken har och den utgör en god introduktion för den som intresserar sig för debatten om personlig integritet och statlig övervakning. Utöver de argument som jag tagit upp så diskuterar Solove olika former av ny teknologi, så som informationsutvinning (*data mining*) och övervakningskameror (*CCTV eller Closed-circuit television*), och på vilket sätt befintliga lagar i USA hanterar, respektive borde hantera, den nya tekniken. För dem som redan är bekanta med den akademiska diskussionen om övervakning och personlig integritet är det dock lite av det som Solove skriver om som är helt nytt. Flera av de argument som han behandlar och de skäl han ger för sin ståndpunkt är ofta allmänt kända i den akademiska litteraturen.

→|

William Bülow

Noter

1 Engelskans ord »privacy», som jag här har översatt med »personlig integritet», är ett begrepp som inte har någon direkt översättning i svenskan. Torbjörn Tännsjö har uppmärksammat svårigheterna med en tillfredsställande översättning och för den intresserade hänvisar jag till hans bok (Tännsjö 2010).

2 För en diskussion om empiriska resultat av kameraövervakningens brottsreducerande effekter, se von Silva-Tarouca Larsens (2011).

Referenser

VON SILVA-TAROUCA LARSEN, BEATRICE (2011) *Setting the Watch: Privacy and the Ethics of CCTV Surveillance*, Oxford: Hart Publishing.
SOLOVE, DANIEL, J. (2011) *Nothing to Hide: The False Tradeoff between Privacy and Security*, New Haven: Yale University Press.
TÄNNSJÖ, TORBJÖRN (2010) *Privatliv*, Stockholm: Fri tanke.